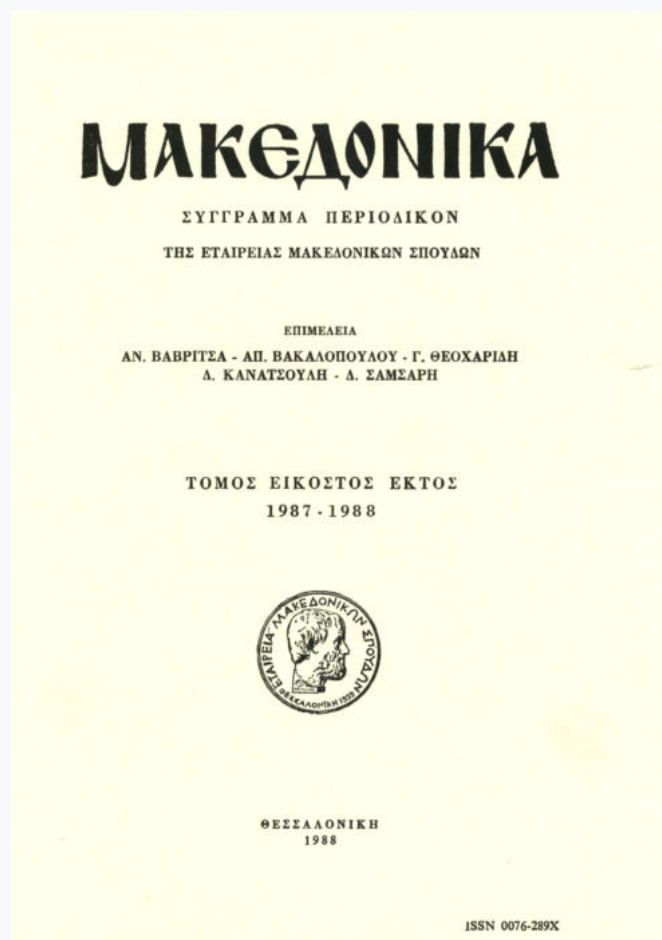

Μακεδονικά

Τόμ. 26 (1987)

Αφιερούται εις την μνήμην Χρίστου Ευαγγ. Λαμπρινού, Αθανασίου Ιω. Κωνσταντινίδου

Τα έγγραφα του αρχείου του Αλή Πασά των Ιωαννίνων, της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, που αναφέρονται στην ΚΔ. Μακεδονία

Γεώργιος Χ. Χιονίδης

doi: [10.12681/makedonika.1081](https://doi.org/10.12681/makedonika.1081)

Copyright © 2015, Γεώργιος Χ. Χιονίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χιονίδης Γ. Χ. (1987). Τα έγγραφα του αρχείου του Αλή Πασά των Ιωαννίνων, της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, που αναφέρονται στην ΚΔ. Μακεδονία. *Μακεδονικά*, 26, 221–229. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1081>

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ,
ΤΗΣ ΓΕΝΝΑΔΕΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ,
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΔ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ *

1. Είναι γνωστό ότι από το πλουσιότατο Αρχείο του Αλή πασά των Ιωαννίνων σώθηκαν ελάχιστα λυτά έγγραφα, είτε στα χέρια διαφόρων οικογενειών, ως κειμήλια σχετιζόμενα με ακίνητη ή άλλη περιουσία τους, είτε στα αρχεία σημερινών δήμων-κοινοτήτων κ.λ. Μια άλλη κατηγορία εγγράφων ανήκει σε συλλογές δημόσιων κ.ά. βιβλιοθηκών, που προέρχονται από αγορές ή δωρεές.

Είναι γνωστό, ότι η μεγαλύτερη συλλογή εγγράφων του Αρχείου του Αλή πασά, που δημοσιεύτηκε μέχρι τώρα, είναι εκείνη του Αρχείου του Γ. Σταύρου, που καταχωρήθηκε στον ΙΔ' τόμο (1939) του περιοδικού «Ηπειρωτικά Χρονικά» (της πρώτης περιόδου), με πετυχημένη εισαγωγή-παρουσίασή του από τον Σωκράτη Κουγέα.

Η πλουσιότερη συλλογή (απ' όσο ξέρω) ανέκδοτων εγγράφων του Αρχείου του Αλή πασά υπάρχει (στην Ελλάδα τουλάχιστο) στη Γεννάδεια βιβλιοθήκη της Αθήνας και αποτελείται από 1.499 έγγραφα.

2. Από δακτυλογραφημένη, 16σέλιδη έκδοση, η οποία είναι ανώνυμη και αχρονολόγητη, μαθαίνομε όσα σχετίζονται με το Αρχείο τούτο. Από ό,τι μου είπαν από τη διεύθυνση της βιβλιοθήκης (το 1971, όταν μελέτησα το Αρχείο τούτο) συντάκτης της είναι ο τώρα πανεπιστημιακός καθηγητής κ. Βασίλης Παναγιωτόπουλος, ο οποίος κατέγραψε, ταξινόμησε και μελέτησε τούτο.

Από τότε αναμενόταν η έκδοση του Αρχείου, όπως είχε προαναγγελθεί. Ήδη, αναγγέλθηκε ότι θα εκδοθεί τούτο, το έτος αυτό (1988), από τον ίδιο με τη συνεργασία του κ. Π. Δ. Μιχαηλάρη, ως υπ' αριθμό 37 έκδοση του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών (Κ.Ν.Ε.) του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

3. Στα 1971 μελέτησα (στον βαθμό που αποδίδει την αλήθεια, με ακρίβεια, η λέξη αυτή για πνευματική εργασία που συντελέστηκε στα περιορισμένα χρονικά πλαίσια ενός διήμερου), με την άδεια της τότε διευθύνσεως της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, ολόκληρο το Αρχείο, εξετάζο-

* Κείμενο ανακοινώσεως, που έγινε στο Θ' Πανελλήνιο Συνέδριο της «Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας» (Θεσσαλονίκη, 20-22. 5. 1988).

ντας-διαβάζοντας το καθένα έγγραφο, με οδηγό την προαναφερμένη έκθεση και τα αντίστοιχα σημειώματα με τη στοιχειώδη περίληψή τους. Έτσι, εντόπισα όσα αναφέρονται στη Μακεδονία (και συγκεκριμένα στην Κ. Δυτική περιοχή της, μια και στην Ανατολική δεν επεκτεινόταν η επικυριαρχία του Αλή πασά των Ιωαννίνων) και απόκτησα ύστερα φωτογραφίες τους. Στη συνέχεια, έκαμα τη μεταγραφή και τη δακτυλογράφηση των εγγράφων, την ίδια χρονιά.

Υπήρξαν διάφορες σκέψεις μου ως προς την αξιοποίηση των εγγράφων αυτών. Μία ήταν να τα εκδώσω με γενική εισαγωγή για όλα και σχολιασμό του καθενός, ως ιστοριοδιφική εργασία. Η άλλη ήταν να επεκτείνω και να διευρύνω την έρευνα και (παίρνοντας αφορμή και βάση τα έγγραφα αυτά) να εξετάσω όλα τα θέματα, τα οποία σχετίζονται με την επικυριαρχία του Αλή πασά σ' αυτήν την περιοχή, ώστε να εντάξω και αυτά (σε παράρτημα) στα πλαίσια μιας γενικότερης, συνθετικής μονογραφίας. Έτσι, στα επόμενα τρία-τέσσερα χρόνια (1971-1974) μελέτησα τη σχετική βιβλιογραφία, έκαμα εκατοντάδες καρτέλες, βρήκα και άλλα, λυτά ανέκδοτα έγγραφα από τα Αρχεία του Αλή πασά, σε άλλες βιβλιοθήκες κ.α. και προχώρησα αρκετά στην προεργασία της, ανήγγειλα δε κατεπανάληψη την έκδοση της μονογραφίας σε άλλες εκδοθείσες ήδη μελέτες μου. Ήλθαν, όμως, απρόοπτες εξελίξεις στην προσωπική ζωή μου, οι οποίες ανέτρεψαν το πρόγραμμά μου και έτσι δεν κατάρθωσα να περατώσω ούτε και το προκαταρκτικό στάδιο της μελέτης.

Έμεινε λοιπόν ημιτελής η εργασία, ενώ δημοσίευσα (στα «Μακεδονικά») άλλα έγγραφα, που είχα μαζέψει στην προσπάθεια της προεργασίας της, όπως και μερικές, ανέκδοτες, σχετικές εργασίες άλλων (όπως του Ιωάννου Πετρώφ: «Περίδοξος κλεφτουριά της Μακεδονίας», Θεσσαλονίκη 1972, «Το ποίημα «το κλεφτόπωλον» (ο Νικοτσάρας) του Γεωργίου Λασσάνη και οι ιστορικές πληροφορίες του», «Αρχαίον Θεσσαλικών Μελετών», ΣΤ' (1982) 168-244, και, κυρίως, «Οι ανέκδοτες αναμνήσεις του Γιώτη (Παναγιώτη) Ναούμ για τους Βλάχους της Ηπείρου και της Μακεδονίας στη διάρκεια του 19ου αιώνα και για την επανάσταση του 1878 στη Μακεδονία», «Μακεδονικά» 24 (1984) 36-97).

4. Η σημερινή ανακοίνωσή μου θα περιοριστεί στην απλή αναφορά της περιλήψεως του περιεχομένου των 28 εγγράφων (που εντόπισα, ως σχετιζόμενα με την ΚΔ. Μακεδονία), όπως την είχα γράψει το 1971.

Ελπίζω ότι μετά 4-5 χρόνια θα μπορέσω τελικά και οριστικά να αξιοποιήσω το περιεχόμενο τούτων (όπως και άλλων εγγράφων, κατάστιχων, δημοτικών τραγουδιών, μελετών κ.λ., που βρήκα—όπως προσημειώθηκε—σ' άλλες βιβλιοθήκες και αρχεία), ώστε να δει το φως της δημοσιότητας μια περιεκτική, ιστορική μονογραφία με τον (προαναγγεμένο) τί-

τλο: «Η επικυριαρχία του Αλή πασά των Ιωαννίνων στην ΚΔ. Μακεδονία».

Βέβαια, η πραγματοποίηση της αναγγελθείσας δημοσιεύσεως ολόκληρου του Αρχείου της Γενναδείου Βιβλιοθήκης θα μειώσει (αν δεν εξαφανίσει) την πρωτοτυπία της μελέτης από ιστοριοδιφική άποψη, αλλά, όμως, η σε βάθος έρευνα του θέματος και η αξιοποίηση και άλλων στοιχείων δεν θα καταστήσει άχρηστη μία συνθετική και κριτική θεώρησή τους. Αυτά, άλλωστε, έχει η έρευνα, όταν εξωτερικές ή εγγενείς δυσκολίες δεν επιτρέπουν την έγκαιρη δημοσίευση των αποτελεσμάτων κόπων πολλών ετών. Για όλους, όμως, ανατέλλει ο ήλιος της προσφοράς και της ευγενούς άμιλλας, με βραβείο την ικανοποίηση, που νιώθει όποιος συνειδητοποίησε ότι σημασία έχει, κυρίως, η παραγωγή και η εμφάνιση νέων εργασιών, άσχετα με το ποιος τις παρούσισε και πήρε τα πρωτεία της δημιουργίας στον εξωτερικόν κόσμο. Αρκεί να προχωρεί, να εξελίσσεται η έρευνα και να προοδεύει η ιστορική επιστήμη...

Η περίληψη των 28 εγγράφων του αρχείου

Τα έγγραφα αυτά ταξινόμησα και μετέγραψα με χρονολογική σειρά και αυτό το κριτήριο χρησιμοποίησα και εδώ, στη δημοσίευση της περιλήψεώς τους.

Να, λοιπόν, ποιο είναι το περιεχόμενό τους:

1. Αναφορά των προκρίτων της Κοζάνης προς τη «Σουλτάν Χανούμ Φατμέ», που στάλθηκε, από την Κοζάνη, στις 13 Φεβρουαρίου 1784. Την ευχαριστούν, γιατί ο νέος αστυνόμος, τον οποίο διόρισε, ο Οσμάν αγά, έδειξε μεγάλη κατανόηση για τα ζητήματα της πόλεως. Ζητούν να τον περιβάλλει πάντοτε με εμπιστοσύνη, και εάν ακόμα τον διαβάλουν οποιοδήποτε, γιατί αλλιώς θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν την Κοζάνη και οι λίγοι κάτοικοί της, οι οποίοι απόμειναν σε τούτη.

2. Υποσχετικό γράμμα Σερβιωτών, γραμμένο στα Σέρβια, τη 17 Σεπτεμβρίου 1791. Οι κάτοικοι υπόσχονται στον Αλή ότι θα παραμείνουν πιστοί σ' αυτόν και στον εκπρόσωπό του Χατζή Χαλίλαγα, αλλιώς δέχονται να καταβάλλει 5.000 γρόσια όποιος παρασπονδήσει.

3. Γράμμα του μητροπολίτη Πελαγονίας Νεκταρίου (Μοναστήρι), της 25 Μαΐου 1796. Ο αποστολέας του εξιστορεί στον Αλή, γιατί κατέφυγε στην Κωνσταντινούπολη, πιστεύοντας ότι ο διεκδικητής του θρόνου Μελέτιος είχε την υποστήριξη του πασά. Τον ευχαριστεί δε γιατί, από τα απαντητικά γράμματα του Τεπελενλή, διαπίστωσε ότι αυτός έχει την υποστήριξή του και τον παρακαλεί να γνωστοποιήσει τούτο και στον διοικητή της επαρχίας Μοναστηρίου Αχμέτ αγά, ώστε να μάθουν όλοι

ότι αυτός ο ίδιος είναι άνθρωπος του Αλή.

4. Αναφορά του Βελή πασά προς τον πατέρα του Αλή σταλμένη από το Λιβάδι, την 5.6.1797. Του δίδει πληροφορίες για τις ενέργειές του και για την κατάσταση στις περιοχές Σερφίτσας, Μοναστηρίου, Φλώρινας, Οστρόβου, Καστοριάς, Γρεβενών κ.λ.

5. Αίτηση των Ναουσαίων, της 26.6.1801, με την οποία διαψεύδουν ότι είναι εγκατεστημένοι στην πόλη τους Σαμαρινιώτες, φυγάδες των τελευταίων 6-12 μηνών, αφού όσοι τέτοιοι κατοικούν σ' αυτή ήλθαν πριν 30 χρόνια. Παρακαλούν δε τον Αλή να τους πιστέψει, ώστε να σταματήσει η αναστάτωση που προκάλεσε η άφιξη του ταμία-θησαυροφύλακά του Ισούφ αγά και η διαταγή του να επιστρέψουν τούτοι στη Σαμαρίνα.

6. Αναφορά των Βελβεντινών, της 7.7.1801, με την οποία πληροφορούν τον Αλή ότι συνελήφθηκαν, έξω από τον Βελβενδό, 8 κάτοικοι, που εργάζονταν στην εβδομαδιαία αγορά της Βέροιας. Αφέθηκαν μεν ύστερα ελεύθεροι, αλλά μονάχα οι 3, όπως και 2 ξένοι. Γράφει σχετικά και ο διοικητής της επαρχίας, όπως και ο αρματολός Σιαπέρας, ζητώντας την απελευθέρωση και των υπόλοιπων.

7. Αναφορά των Εδεσσαίων, της 10.11.1804. Οι «Βοδενιώται» του γνωρίζουν ότι μετά τον θάνατο του Αχμέτ μπέη ο νέος αντιπρόσωπός του επανεξέτασε τις υποχρεώσεις της επαρχίας και ότι την ημέρα του Αγίου Δημητρίου συγκεντρώθηκαν οι κάτοικοι και διαπίστωσαν ότι «τα έξοδά του» είναι δίκαια, γι' αυτό και στάλθηκε σε τούτον, προς έγκριση-επικύρωση, το σχετικό κατάστιχο των φόρων.

8. Αναφορά 117 κατοίκων της Σιάτιστας, με την οποία εξιστορούν όσα σχετίζονται με το θέμα που προέκυψε μεταξύ τούτων και των δύο σαράφηδων της πόλεως, δηλαδή του Οσμάν αγά και του Έλληνα Κωνσταντίνου, ως προς τα κατάστιχα των φόρων, γι' αυτό και έστειλαν αντιπρόσωπό τους στα Γιάννινα. Είναι πολύ σημαντικό έγγραφο, γιατί διασώζει τα στοιχεία πολλών αρχηγών οικογενειών, που ήσαν όλες ελληνικές. Στάλθηκε τη 15.7.1807 από τη Σιάτιστα.

9. Αναφορά Κολινδρινών, της 8.11.1807. Διεκτραγωδεύει η ταραχή που σημειώθηκε στην κωμόπολή τους μετά τη διαταγή του Αλή, με την οποία διατασσόταν η καταβολή των οφειλών με διευκολύνσεις. Τα όργανα του Αλή, όμως, ξυλοκόπησαν αρκετούς και μάλιστα 1-2 Έλληνες μέχρι θανάτου, ενώ φυλάκισαν πολλούς, σφράγισαν σπίτια και κινδύνευαν γυναικόπαιδα να πεθάνουν από τη δίψα. Ζητούν, λοιπόν, να στείλει έναν έμπιστό του για να εξετάσει την κατάσταση και να παύσει η ταλαιπωρία, ώστε να πληρώσουν μεν αλλά με διευκολύνσεις.

10. Επιστολή του Έλληνα Άγγελου, της 28.4.1808, από το σημερινό χωριό Κέλλη της Φλώρινας προς τον (πολύ γνωστό γραμματέα του

Αλή) Μάνθο Οικονόμου, με την οποία τον πληροφορεί, μεταξύ άλλων, για τη συμπεριφορά των αγάδων της Έδεσσας, οι οποίοι προσπαθούσαν να καταστρέψουν το Πόζαρ (Αριδαία) και τους προύχοντές του, γι' αυτό και έκαμαν συλλήψεις και εκτοπίσεις.

11. Επιστολή του Ιωσήφ, επίτροπου του μητροπολίτη της Βέροιας, της 24.11.1808, με την οποία του στέλνει (με Βεροιώτες) στα Γιάννινα το κατάστιχο των φόρων ολόκληρης της επαρχίας της Βέροιας.

12. Αναφορά των Ελλήνων, πρώην πειρατών, Νικόλα, Δήμου, Λάζου και Γιάννη Τζακνάκη, της 9.6.1809, σταλμένη από το Λιτόχωρο, με την οποία αναγνωρίζουν και πάλι την εξουσία του Αλή και τον προσκυνούν, όπως διέταξε ο αρχιστράτηγος Καπιτάν πασιάς.

13. Επιστολή του Βελή πασά, της 1.10.1810, από τη Ρεντίνα, προς τον Αλή, με την οποία του γνωρίζει ότι πληροφορήθηκε πως τον διόρισαν (δηλαδή τον Βελή) στρατάρχη του Βιδινίου και ότι θα πάει στη Σόφια (μέσω των Σερρών), μόλις λάβει το σχετικό έγγραφο. Ζητεί από μεν την Κωνσταντινούπολη να του καταβληθούν τα αναγκαία, από δε τον πατέρα του να του στείλει τον αξιωματικό Μέριζε Μπόνο, με αρκετόν στρατό, ενισχυόμενον από τις περιοχές Σαρηκιόλι, Ναοκλήσι, Κοστούρι Μοναστήρι κ.λ., ώστε να συγκεντρωθούν 2.000 άνδρες. Ζητάει, ακόμα, τους πασάδες του Ελμπασανιού, όπως και τους πασάδες Αβουλάχ, Ιμπραχίμ και Σουλεϊμάν, με 1.500-2.000 άνδρες, γιατί έτσι θα ξοδευτούν βέβαια 200.000 γρόσια, αλλά το γεγονός τούτο θα εκτιμηθεί από την Υψηλή Πύλη, όσο εκτιμήθηκε και το δεδομένο ότι (ο Αλή πασάς) ξόδευσε 2.000-3.000 πουγγιά, στη διάρκεια ενός χρόνου, χωριστά ότι, μετά από τούτο, θα θαναμάζει τον Αλή ολόκληρος ο κόσμος.

14. Αναφορά των Γραμματικοβιωτών, της 28.3.1813, που σχετίζεται με έναν εργάτη.

15. Επιστολή τριών Κολινδρινών, της 20.8.1814. Στην πραγματικότητα υπάρχουν γραμμένα δύο γράμματα στο ίδιο κομμάτι χαρτιού.

Από το πρώτο πληροφορούμαστε ότι σημειώθηκε επιδημία πανούκλας στον Κολινδρό, με αποτέλεσμα να διασκορπιστεί ο πληθυσμός του και να γίνει δύσκολη η είσπραξη των φόρων. Γι' αυτό ζητείται η αποστολή εκπροσώπου του, με αυστηρές διαταγές, το αργότερο μέχρι τη 15 Σεπτεμβρίου, ώστε να συγκεντρωθούν οι φόροι, γιατί η είσπραξη θα είναι ύστερα δυσκολότερη. Ακόμα, δίνονται πληροφορίες για τα υπόλοιπα δικαιώματα του Αλή.

Στο άλλο τμήμα της επιστολής ο ένας Κολινδρινός εξιστορεί το καθεστώς ιδιοκτησίας του Κολινδρού στο «Βεργότικο».

16. Αναφορά Κουτσοφλιανιτών, της 9.5.1816, σχετικά με την επιστροφή συγχωριανών τους, που κατέφυγαν στη Νάουσα και διατάχθηκαν

να επιστρέψουν. Ένας, όμως, κρύφτηκε, με αποτέλεσμα να φύγουν και άλλοι από το χωριό τους, να εγκατασταθούν στη Νάουσα και έτσι να μειωθεί ο πληθυσμός του τσιφλικιού. Γι' αυτό ζητούν την έκδοση νέας διαταγής του. Τον παρακαλούν δε να εξαιρέσει από την ιδιοκτησία του το βουνό, όπου έχουν τα αμπέλια τους.

17. Αναφορά κατοίκων του Χωροπανίου (σημερινής Στενιμάχου) της Νάουσας, της 3.2.1817, με την οποία ζητούν από τον Αλή τη μείωση των φορολογικών υποχρεώσεών τους, γιατί τούτο (το τσιφλίκι του-χωριό τους) καταστράφηκε, αφού μερικοί κάτοικοί του χάθηκαν και άλλοι πέθαναν, όσοι δε επέζησαν δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ούτε τα εντελώς αναγκαία για να ζήσουν, γιατί η καλλιεργήσιμη γη ήταν λίγη και οι καιρικές και καλλιεργητικές συνθήκες ήταν δυσμενείς.

18. Αναφορά Κοζανιτών, της 3.8.1817, σχετικά με χρεώγραφο του αστυνόμενου Μουσταφούλη Κοντζιώτη, 2.100 γροσίων, ο οποίος τα ξόδευσε στην Κωνσταντινούπολη, χωρίς να ωφεληθεί «το χωργιό» τους. Το χρέος τούτο—όπως γράφουν—ανάγεται στην περίοδο εκείνη, κατά την οποία υπήρχαν στην Κοζάνη παρατάξεις και μερικοί θέλησαν να κάμουν τούτον αστυνόμο. Ζητούν, λοιπόν, να τους χαρισθούν οι τόκοι, ώστε να μπορέσουν να πληρώσουν το κεφάλαιο.

19. Αναφορά των Βελβενδινών, της 26.12.1817, με την οποία του γνωρίζουν ότι κατέβαλαν 5.830 γρόσια πριν από λίγο χρόνο και για τα υπόλοιπα, που ζητάει ο Χατζή Χαλίλ αγάς, στέλνουν στα Γιάννινα έναν συγχωριανό τους (τόν «Γέργο»), ώστε να γίνει απευθείας συνεννόηση μαζί του, μια και με τον Χαλίλ αγά δεν μπόρεσαν να διαπραγματευθούν.

20. Αναφορά, πάλι, των Βελβενδινών, της 21.1.1818, με την οποία του γνωστοποιούν ότι του έστειλαν τις 400 οκάδες «πεζυρόλαδου», όπως ζήτησε.

21. Αναφορά 55-56 Ναουσαίων, της 19.6.1818. Του γράφουν ότι έλαβαν γνώση του φερμανιού και της διαταγής του, σχετικά με το χρέος τους. Του γνωρίζουν δε ότι, από την αντιπαραβολή που έκαναν με τα αντίγραφα, διαπιστώθηκε ότι είχαν πληρώσει τα «άσπρα», τα οποία τους ξαναζητούνταν, όπως φαίνεται από τα βιβλία της κοινότητάς τους, αλλά ο Μάμαντης, πολιτικός αντίπαλος του Ζαφειράκη, προεστώς (της Νάουσας), τα πήρε μαζί του, όταν έφυγε από την πόλη τους. (Βλ. αναλυτικά για τα γεγονότα Α. π. Ε. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Μακεδονίας*, σ. 574-575). Ακόμα, του αναφέρουν ότι υπέφεραν πολύ οικονομικά, όταν ήταν διοικητές της Θεσσαλονίκης οι Μπεκίρ και Χουρσίτ πασάδες, που τους ζήτησαν να μεταβούν στη Θεσσαλονίκη για να λογαριασθούν, αλλά τους απάντησαν (οι Ναουσαίοι) ότι έπρεπε να έλθουν εκείνοι στη Νάουσα, σύμφωνα με τα προνόμια που είχε η πόλη, με σουλτανικό φερ-

μάνι. Του στέλνουν, λοιπόν, 2.410 γρόσια και ζητούν από τον Αλή να στείλει αντιπρόσωπό του στην πόλη τους, γιατί οι ίδιοι δεν μπορούν να στείλουν δικό τους στα Γιάννινα.

22. Αναφορά κάποιου Τάσσιου (ίσως του τότε αρματολού Καρτάτσου), της 4.7.1812 (από τη Βέροια;), με την οποία παραπονιέται, γιατί, αν και εκδόθηκε διαταγή του προς τους βοεβόδες και τους αγάδες να του δώσουν το «χάρτζι του γιανίνου», δεν τον άφησαν αυτοί να το μαζέψει ο ίδιος, αλλά του έδωσαν 1.500 γρόσια μονάχα, με αποτέλεσμα να χάσει άλλα 1.000, αφού δεν δέχθηκαν την είσπραξή τους, με βάση κατάστιχο, όπως συνηθίζονταν.

23. Αναφορά των Βελβενδινών, της 15.1.1819, με την οποία του γνωστοποιούν ότι του έστειλαν δύο Έλληνες και δύο Τούρκους, σύμφωνα με τη διαταγή τους, όπως τον πληροφορούν και ο ιεροδικαστής και ο Απτούλ αγάς. Τέλος, ζητούν ευνοϊκή μεταχείρισή τους ως προς τον κεφαλικό φόρο, γιατί υπέφεραν απερίγραπτα τη χρονιά που πέρασε.

24. Επιστολή, από τη Σιάτιστα, της 2.3.1819, τού Μάρκου Μοραίτη, έμπιστου ανθρώπου του, ο οποίος παραπονείται γιατί δεν έλαβε τις οδηγίες του Αλή, αν και του είχε στείλει 7.700 άσπρα, με άλλο γράμμα του. Γράφει, ακόμη, ότι αναστατώθηκε το χωριό του εξαιτίας του Γεωργίου Νιόπλιου και του Ιωάννου Ζάχου (οι οποίοι «επήραν το μπαϊράκι»), όπως και άλλων, οι οποίοι εξέλεξαν δικόν τους εισπράκτορα.

25. Διαταγή, της 20.4.1820, του διοικητή (βαλή) της Θεσσαλονίκης (Σεγίτ Σερά) Σαλίμ (ο οποίος αναφέρεται και ως «και ηγεμών του σατζακίου») προς τους Βεροιώτες, με την οποία τους γνωστοποιεί ότι αρχηγός των δερβενίων (διαβάσεων) διορίστηκε ο διοικητής των Τρικάλων Σουλεϊμάν πασάς Χεζρατλιάρης και ότι ο τελευταίος διόρισε δερβέναγα των περιοχών της Βέροιας, της Νάουσας και της Έδεσσας τον Ιμπραχίμ αγά. Γι' αυτό καλούνται, στη Θεσσαλονίκη, ο ιεροδίκης, οι αγάδες και «οι πρότιστοι των ραγιάδων προεστώτες και γέροντες της βεροϊας», για να συζητήσουν και να πάρουν διαταγές.

26. Αναφορά, της 8.6.1820, από την Καστοριά, του Μεχμέτ Κοστούρ, ανθρώπου του Αλή, με την οποία του γνωστοποιεί τις επαφές που είχε με διάφορους αγάδες και μπέηδες, σχετικά με τη στάση τους απέναντι στον Αλή, μετά την εχθρική στάση του σουλτάνου, ότι ο διοικητής της Ρούμελης ζήτησε από τους Καστοριανούς να στείλουν προύχοντές τους στα «Μπιτώλια», όπου είχε πάει και ο Πλιασλή Αλεόμπεγης κ.ά. Του ανακοινώνει ότι συναντήθηκε και συζήτησε με τους Βελή αγά, Ισούφ μπέη, Ρουσέν μπέη και Ισλιάμ αγά, οι οποίοι του είπαν ότι δεν μπορούν νά κάμουν τίποτε, είναι δε αποφασισμένοι να πάνε στα Γιάννινα και να σταθούν στο πλευρό του. Η επαρχία (του Ισούφ μπέη) της Ανασελίτσας

δεν έχει μεν ταραχθεί αλλά δεν μπορεί να στείλει στρατό. Ο Ιμπραήμ Αράπης δεν εισάκουσε τη συμβουλή του και βγήκε από την περιοχή του, με αποτέλεσμα να καούν οι πύργοι, ενώ ο Καραμίτης του μένει πιστός και θα μεταβεί στα Γιάννινα.

27. Αναφορά 25 προκρίτων της Βέροιας (αχρονολόγητη), με την οποία τον παρακαλούν (όπως και όλοι οι κάτοικοι της επαρχίας) να διατάξει τον Χαλίλ αγά να πληρώσει την αναλογία του στους φόρους, γιατί λείπουν τα «άσπρα», υπάρχει μεγάλη στασιμότητα στις εργασίες και η κατάσταση είναι δύσκολη, ενώ οι αγγελιοφόροι του παραμένουν στην πόλη τους, με αποτέλεσμα να την επιβαρύνουν και με άλλα έξοδα, και

28. Αναφορά, από τη Βέροια, της 4.5.[182;] του Ιουσουφ, ανθρώπου του Αλή, για διάφορα θέματα.

Έτσι γράφει ότι:

Α'. Ερεύνησε τα σχετικά με τον θάνατο του Πολίτη και διαπίστωσε ότι δεν τον συνέλαβαν οι κλέφτες αλλά άνθρωποι του Παζαίτη, που τον παρέδωσαν στον καπετάν Αποστόλη, τον Σχοινιώτη, και τον σκότωσαν, με σκοπό να αναγκάσουν τους υπεύθυνους της τηρήσεως της τάξεως να τους καταδιώξουν στα βουνά.

Β'. Ο μουλάς του δεν διεκδικεί πια τα χωριά και δέχεται να εγκατασταθεί οπουδήποτε, δηλαδή στην Κατερίνη, ή στη Βέροια ή στα Γιάννινα.

Γ'. Ο Χαλίλ αγάς παρέλαβε βίαια το σιτάρι, που υπήρχε στο τσιφλίκι του Παζαίτη, και το μετέφερε στο τσιφλίκι Κουρνός, με την πρόφαση ότι ζητούν σιτηρά στην Κωνσταντινούπολη, αλλά ο ίδιος δεν πρόσφερε από τα δικά του.

Δ'. Για τον Νούρα του γνωρίζει ότι δεν βρίσκεται στην Έδεσσα, αλλά στο χωριό του.

Ε'. Για την επιδρομή των κλεφτών στη Βλαχοκλεισούρα, πρέπει να ενεργήσει κανένας με τελειότητα. Στην Έδεσσα και στη Νάουσα χρειάζονται αυστηρές διαταγές, γιατί στη Νάουσα είναι όλοι συνεννοημένοι με τους κλέφτες και χρειάζεται πολύς χρόνος.

ΣΤ'. Διαδίδεται ότι ο Χαλίλ αγάς θα γίνει διοικητής στο Μοναστήρι, γι' αυτό και μετέβηκε στη Θεσσαλονίκη.

Ζ'. Στη Λάρισα έχουν συμπλακεί οι Βλάχοι του Περιβολιού και της Αβδέλλας με τους ιδιοκτήτες των βοσκών και υπάρχουν θύματα.

SUMMARY

Giorgos Ch. Chionidis, The documents of the Archives of Ali Pasha of Ioannina, of the Gennadios library, concerning Central West Macedonia.

Here is published the summary of the contents of 28 unpublished documents of the Archives of Ali Pasha of Ioannina, preserved in the Gennadios library in Athens.

The study and photographing of the documents has been accomplished by the author in 1971. Initially he had decided for their publication (in appendix) in the frame of a composite historical study with the title: «The suzerainty of Ali Pasha in Central West Macedonia» as it was announced many times. Due to unforeseen incidents the study was not completed, although new relevant documents were found in other libraries and the whole effort was well ahead.

The author expresses the hope that the study will be finally published 4-5 years from now.

Those documents were selected, after a relevant report by the University professor Vassilis Panagiotopoulos, from a total of 1499 documents. He was the first to classify them etc. and they are going to be edited (1988) by him and Mr. P. D. Michailaris and published as the 37th publication of the Centre for Neohellenic Research of the National Research Foundation.

The contents of the 28 documents vary from political and military events, tax subjects, to klephtes, armatoles and revolutionary movements, and give information on the situation of Central West Macedonia as well as on larger areas of the Ottoman Empire.